

Prof. dr hab. Waldemar Andrzejewski
Dziedzina: sztuka
Dyscyplina: sztuka muzyczna
Adres do korespondencji:

Poznań, 29. 08. 2023 r.

R E C E N Z J A

pracy doktorskiej mgra Daniela Jakuba Ziomko

przygotowanej w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora sztuki
w dziedzinie *sztuki*, w dyscyplinie artystycznej: *sztuki muzyczne*

Zleceniodawca recenzji :

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. Zlecenie podjęte w związku z pismem Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej, Pana prof. dra hab. Przemysława Stanisławskiego, z dnia 4 lipca 2023 r., informującym mnie o Uchwale Senatu Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku 75/2022 z dnia 30 maja 2022r., na mocy której Rada Dyscypliny Artystycznej powierzyła mi rolę recenzenta rozprawy doktorskiej w postępowaniu doktorskim Pana mgra Daniela Jakuba Ziomko. Postępowanie doktorskie w ramach niestacjonarnych studiów doktoranckich zostało wszczęte w dniu 1 września 2020 r. na podstawie wniosku o wyznaczenie promotora, na mocy art. 179 ust. 7 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. *Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Do pisma zlecającego mi sporządzenie recenzji zostało dołączone - w związku z art. 187 ust. 3 i 4 ustawy – dzieło artystyczne utrwalone na nośniku elektronicznym wraz z opisem w języku polskim i angielskim.

Ocena pracy doktorskiej :

Praca doktorska Pana mgra Daniela Jakuba Ziomko, pt. „**Aspekty wykonawcze niewydanych drukiem sonat fortepianowych Konrada Palubickiego, Ewy Synowiec i Władysława Walentynowicza**” składa się z dzieła artystycznego oraz jego opisu. Dziełem artystycznym jest zarejestrowane na płycie CD wykonanie następujących utworów :

1. Konrad Palubicki – Sonata na fortepian (1983)

Nagranie zostało zrealizowane w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w listopadzie 2021 roku. Realizacja Marcin Kowalczyk, montaż nagrania — Piotr Rodak.

2. Ewa Synowiec – Sonata w formie otwartej (1965)

Nagranie zostało zrealizowane w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w kwietniu 2022 roku.

3. Ewa Synowiec – Sonata minima (1967)

Nagranie zostało zrealizowane w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w maju 2023 roku.

4. Ewa Synowiec – Sonata per pianoforte II (1980)

Nagranie zostało zrealizowane w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w grudniu 2021 roku.

5. Ewa Synowiec – Sonata per pianoforte III (1992). Nagranie zostało zrealizowane w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w maju 2023 roku.

6. Władysław Walentynowicz – Sonata (1962)

Nagranie zostało zrealizowane w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w grudniu 2021 roku. Realizacja i montaż nagrań – Piotr Rodak.

Na dzieło artystyczne przedstawione przez Pana Daniela Ziomko składają się utwory posiadające istotne cechy wspólne: wszystkie posiadają formę sonaty fortepianowej, żadne z nich nie zostało wydane drukiem, w większości nie były wykonane publicznie, wszystkie powstały w II połowie XX wieku, a ponadto wszyscy twórcy byli swą działalnością związani z Wybrzeżem, a ściślej – jako wykładowcy - z gdańską Akademią Muzyczną. Doktorant podjął się trudnego i odpowiedzialnego zadania: wykonania, a także zanalizowania dzieł w zasadzie nieznanymi, nie posiadających zatem żadnej tradycji wykonawczej. Oczywiście fakt ten - jak może się wydawać, pozostawia dużą swobodę interpretacyjną, stanowi jednak o ogromnej odpowiedzialności odtwórcy, bowiem jego interpretacje mogą decydować

o zainteresowaniu innych wykonawców tymi dziełami, ale mogą też w przypadku interpretacji nieciekawych czy wręcz nieudanych – decydować o ich artystycznym niebycie.

Doktorant świetnie zdaje sobie sprawę z tego faktu, o czym świadczą jego słowa zawarte we wstępie do opisu dzieła artystycznego, cytując: „Z uwagi na swoje kompetencje pianistyczne skupiłem się na aspekcie wykonawczym tych dzieł i opisałem własne przemyślenia, wynikające z obcowania z materiałem dźwiękowym oraz poruszyłem kwestie artystycznych wyborów, jakie towarzyszyły mi podczas przygotowywania utworów do nagrania. Mam nadzieję, że podjęte przeze mnie badania potwierdzają wysoki poziom artystyczny i pianistyczny Sonat fortepianowych Konrada Pałubickiego, Ewy Synowiec i Władysława Walentynowicza.” U podstaw działań Doktoranta legło także głębokie przeświadczenie, iż wśród rękopisów wielu utworów kompozytorów bardzo dobrych, ale jeszcze nie dość docenionych, znajdują się dzieła jeszcze nicwydane, a przecież zasługujące na poznanie i popularyzację. Bardzo pięknym gestem ze strony Doktoranta jest fakt, iż przedmiotem jego działań w tym aspekcie są dzieła twórców ściśle związanych z gdańską uczelnią muzyczną, której sam jest absolwentem.

Dziełem artystycznym w jego przewodzie doktorskim są nagrania utworów wyżej wymienionych Kompozytorów oraz bardzo obszerny i wnikliwie opracowany opis tych dzieł. Szczęólnego znaczenia nabiera przy tym fakt, że Doktorant dokonał opracowania redakcyjnego utworów składających się na dzieło artystyczne, co może mieć niebagatelne znaczenie edytorskie.

Pierwszym z nagranych utworów jest *Sonata na fortepian* Konrada Pałubickiego skomponowana w 1983 roku. To trzyczęściowe dzieło jest wykonane przez Doktoranta w sposób bardzo interesujący. Dominującą cechą jego interpretacji jest operowanie artykulacją i dynamiką, co w połączeniu z trafnie przedstawionymi zmianami agogicznymi czyni wykonanie utworu Pałubickiego pełnym ekspresji i sonorystycznych walorów. Doktorant inspirowany intencją Kompozytora, który poprzez brak szczegółowych wskazówek wykonawczych pozostawia pianiście dużo swobody interpretacyjnej, potrafi z tego faktu z dużą kreatywnością korzystać. W efekcie mamy więc do czynienia z sytuacją, w której wykonawca staje się współtwórcą. Stanowi to realizację zamierzeń zarówno kompozytora, jak i wykonawcy.

W Opisie dzieła w odniesieniu do Sonaty Konrada Pałubickiego, Doktorant przedstawia zarówno proces przygotowania dzieła do realizacji, jak i problemy wykonawcze i interpretacyjne. Werbalizując intencje i dobór środków wyrazu muzycznego przez kompozytora, przybliżyła potencjalnemu słuchaczowi wartość emocjonalną utworu oraz zasadność doboru użytych określonych, pianistycznych środków wyrazu muzycznego.

Kolejnymi utworami dzieła artystycznego są cztery **Sonaty Ewy Synowiec**.

Pierwsza - to *Sonata w formie otwartej (1965)*, której konstrukcja w pełni odpowiada tytułowemu przymiotnikowi dookreślającemu formę utworu. Druga sonata, *Sonata minima* - to jakby „miniatura” formy, której czas wykonania to zaledwie około 5 minut. Trzecia sonata - to dzieło skomponowane w burzliwym 1980 roku, mające pozamuzyczne inspiracje. Jest ono swego rodzaju manifestem kompozytorki wobec wydarzeń politycznych sierpnia 1980 roku. Czwartą sonatą jest skomponowana w 1986 roku „*Sonata per pianoforte III.*”

Wykonanie powyższych dzieł przez Doktoranta musi budzić uznanie i szacunek. Już samo odczytanie tekstu i przygotowanie do wykonania wymagać musiało ogromnej wnikliwości. Odczytanie intencji kompozytorki i sposobu wykorzystania przez nią poszczególnych elementów muzycznych i ich wzajemnych uwarunkowań wymagało, zwłaszcza przy częściowym braku szczegółowych wskazań wykonawczych, dużej wyobraźni i wręcz twórczej inwencji.

Doktorant pokazał iż posiada umiejętność realizacji bardzo skomplikowanych struktur fakturalnych i dysponuje warsztatem pianistycznym w stopniu pozwalającym pomyślnie realizować zamysły twórcze kompozytorki.

Opis zagadnień dotyczących wykonania sonat Ewy Synowiec jest wzorcowym przykładem rozwiązania tego elementu pracy doktorskiej w zakresie sztuki muzycznej. Doktorant omawia proces tworzenia swojej interpretacji sonat fortepianowych Ewy Synowiec, wskazując przy tym na niespotykany zakres swobody i koncesji jakiej udziela kompozytorka potencjalnemu wykonawcy przy interpretacji wielu elementów jej tekstu.

Doktorant wnikliwie omawia problemy interpretacyjne poszczególnych Sonat podkreślając istotne różnice, na które trzeba zwrócić uwagę w procesie wykonania. W ten sposób Doktorant nie tylko omawia problematykę wykonawczą, którą świetnie zresztą ilustruje swoim wykonaniem, ale także wskazuje potencjalnemu wykonawcy istotne zagadnienia, na które trzeba zwrócić uwagę przy realizacji wykonania poszczególnych Sonat.

Ostatnim z nagranych utworów tworzących dzieło artystyczne jest ***Sonata (1962) Władysława Walentynowicza***. Dzieło to zasadniczo różni się od poprzednich. Ta czteroczęściowa sonata utrzymana jest w stylu neoromantycznym. O ile w poprzednich utworach dominującymi elementami była artykulacja, dynamika, elementy metro-rytmiczne i pedalizacja pomyślana głównie jako czynnik służący kolorystyce brzmienia, to faktura *Sonaty Walentynowicza* charakteryzuje się dużą różnorodnością środków wyrazu muzycznego. Podobnie jak w poprzednich sonatach, Doktorant w pełni sprostał wymaganiom jakie postawił przed wykonawcą kompozytor w zakresie realizacji problemów wykonawczych. Sprawność

techniczna Doktoranta, wyobraźnia dźwiękowa, a także emocjonalność stanowiąca o sile wyrazu tego utworu – oto w skrócie środki, które zadecydowały o uzyskaniu interesującego efektu finalnego. W swojej interpretacji Doktorant nie wzdragał się od dokonania pewnych zmian w zakresie dynamiki w stosunku do zapisu kompozytora. Zasadność tych zmian wynikała z przekonania pianisty o ich celowości. Doktorant uzasadnia to w Opisie dzieła.

Całość opisu dzieła artystycznego składa się z wstępu, dwóch rozdziałów i zakończenia. Interesującą częścią Opisu dzieła jest zamieszczone w formie aneksu, własne opracowanie przez Doktoranta rękopisów niewydanych sonat fortepianowych Konrada Pałubickiego, Ewy Synowiec i Władysława Walentynowicza. Rozdział I Opisu przedstawia sylwetki kompozytorów. Jest on dość rozbudowany, co wynika z faktu, iż dotyczy twórców, których dorobek jest stosunkowo mało znany, a omawiane w pracy utwory nie są wykonywane. Przedstawienie tych kompozytorów i ich Sonat w szerszym kontekście, wpisuje się w zamierzoną przez Doktoranta chęć przybliżenia sylwetek kompozytorów tak bardzo związanych z Wybrzeżem, a w szczególności z gdańską uczelnią muzyczną.

Rozdział II – poświęcony analizie różnych aspektów problemów wykonawczych w dziele artystycznym – jest najbardziej rozbudowaną częścią opisu pracy doktorskiej. Na niektóre istotne elementy omawiane przez Doktoranta, zarówno wykonawcze, jak i dotyczące stylu oraz warsztatu kompozytorskiego, zwracałem już uwagę przy omawianiu wykonania poszczególnych sonat. Podsumowując, ta część opisu dzieła artystycznego stanowi swego rodzaju przewodnik po partyturach dzieła muzycznego. Jest rzeczywiście werbalizacją zagadnień i aspektów wykonawczych w nagranych przez Doktoranta utworach. Pan Ziomko z ogromną wnikliwością analizuje środki kompozytorskie użyte przez twórców, i co za tym idzie, środki wykonawcze potrzebne do realizacji ich zamysłów twórczych.

Uważam, że Doktorant, zarówno poprzez wykonanie, jak i analityczny opis dzieła artystycznego osiągnął główny cel w swej pracy doktorskiej. Udowodnił, że zawarte w dziele artystycznym utwory Konrada Pałubickiego, Ewy Synowiec i Władysława Walentynowicza są utworami bardzo wartościowymi i godnymi popularyzacji. Ich wykonanie może przynieść głęboką satysfakcję zarówno wykonawcy jak i słuchaczowi. Nadto, praca pana Daniela Ziomko posiada niekwestionowany walor poznawczy, która to cecha jest ważnym elementem każdej pracy doktorskiej.

Konkluzja

Pan mgr Daniel Jakub Ziomko w swojej pracy doktorskiej pt.: „**Aspekty wykonawcze niewydanych drukiem sonat fortepianowych Konrada Pałubickiego, Ewy Synowiec i Władysława Walentynowicza**” składającej się z dzieła artystycznego, które zawiera nagrane na płytę CD następujące utwory: Konrada Pałubickiego - Sonatę na fortepian (1983), Ewy Synowiec -- Sonatę w formie otwartej (1965), Ewy Synowiec – Sonatę minima (1967), Ewy Synowiec – Sonatę per pianoforte II (1980), Ewy Synowiec – Sonatę per pianoforte III (1992) i Władysława Walentynowicza – Sonatę (1962) oraz opisu tego dzieła, zaprezentował oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego i wykazał się wysokimi umiejętnościami oraz wiedzą teoretyczną w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuka muzyczna. Uważam, że Kandydat posiada w pełni umiejętność prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej i spełnia wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 28 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Pracę doktorską Pana mgra Daniela Jakuba Ziomko przyjmuję.

